

Suomi liikkeelle -ohjelman Liikkuva koulu ja Move!-kehittämisyhteistyö

Sivhyvlt 22.04.2025 § 64
70/12.00.00/2025

Valmistelija

Sirpa Orell-Pohjola, rehtori-sivistysjohtaja, 050 475 1051

Opetus- ja kulttuuriministeriö julkasi haettavaksi hallitusohjelman Suomi liikkeelle -ohjelman Liikkuva koulu ja Move! -kehittämisyhteistyöt lukuvuodelle 2025-2026. Yhteistyöt haetaan aluehallintovirastoista. Yhteistyön päämääränä on tukea liikunnallisen toimintakulttuurin vahvistamista ja vakiintumista peruskouluissa sekä Move!-prosessin ja perusopetusikäisten lasten ja nuorten liikuntaneuvonnan kehittämistä.

Hakuaika yhteistyölle oli 6.3.-10.4.2025.

Tausta

Liikkuva koulu ja Move! -kehittämisyhteistyöillä tuetaan *liikuntain* (390/2015), *Valtioneuvoston liikuntapolitiikan selonteon* (2018) ja *hallitusohjelman Suomi liikkeelle -ohjelman* (2023) toimeenpanoa koulupäivän liikunnallistamisen sekä Move!-prosessin kehittämisen ja perusopetusikäisten lasten ja nuorten liikuntaneuvonnan osalta.

Liikuntalaki korostaa terveyttä ja hyvinvointia edistävän liikunnan asemaa liikuntatoimen ja yhteiskunnan eri toimialojen kokonaisuudessa. Lain keskeisinä tavoitteina on edistää eri väestöryhmien mahdollisuuksia liikkua ja harrastaa liikuntaa, väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä fyysistä toimintakykyä, lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä, liikunnan kansalais- ja seuratoimintaa sekä eriarvoisuuden vähentämistä liikunnassa.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman (2023) tavoitteena on kääntää liikkuminen kasvuun jokaisessa ikäryhmässä. Hallitusohjelman tavoitteena on myös vahvistaa sukupuolten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta liikunnassa.

Hallitusohjelman *Suomi liikkeelle -ohjelman* keskeisten toimenpiteiden joukossa on koulupäivien ja koulumatkojen liikunnallistaminen, liikuntaneuvonta Move!-tulosten perusteella, liikuntaosaamisen vahvistaminen eri koulutusaloilla ja poikkihallinnollinen yhteistyö liikkumisen edistämiseksi.

Liikkuva koulu

Liikkuva koulu on osa koko väestön liikkumisen edistämisen Liikkuvat-kokonaisuutta. Koulun liikunnallisella toimintakulttuurilla tarkoitetaan henkilöstön ja oppilaiden asenteita, toimintaa ja osaamista sekä koulun ja oppilaitoksen olosuhteita, rakenteita, toimintatapoja ja johtamista. Liikunnallista toimintakulttuuria kehitetään yhdessä oppilaiden ja henkilöstön kanssa. Kehittäminen on suunnitelmallista ja organisoitua. Kehittämistyön tuloksia seurataan ja arvioidaan. Keskeistä kehittämisessä on toiminnan integroituminen koulun ja oppilaiden arkeen, laaja-alainen kehittäminen ja yhdessä tekeminen.

Liikkuva koulu -toiminnalla on monia hyötyjä. Liikkumisen ollessa osa koulupäivää edistetään lasten ja nuorten hyvinvointia monipuolisesti.

Liikkuva koulu -toiminnalla voidaan edistää esimerkiksi oppimista, kouluyhteisöön kiinnittymistä, ryhmäytymistä, yhteisöllisyyttä, sosiaalisia suhteita, jaksamista ja hyvinvointia sekä tarjota ilon, osallisuuden ja pystyvyyden kokemuksia.

Kansallinen koulutuksen arviointikeskuksen (Karvi) toteuttaman Liikkuva koulu -arvioinnin (2018) mukaan koulupäivän liikunnallistaminen on monissa kouluissa, erityisesti yläkouluissa vielä kesken. Arvioinnin mukaan erityistä huomiota tulee jatkossa kiinnittää yläkouluihin, vähän liikkuviin ja yhdenvertaisuuteen. Toimenpiteet yläkoululaisiin kohdistuen ovat perusteltuja myös, koska tutkimusten mukaan liikkuminen vähenee erityisesti yläkouluikäen tultaessa.

Move!-prosessi ja perusopetusikäisten liikuntaneuvonta

Suomi liikkeelle -ohjelmassa liikuntaneuvonta laajennetaan koskemaan kaiken ikäisiä ja sitä kohdistetaan erityisesti liian vähän liikkuville ja terveytensä sekä toimintakykynsä kannalta siitä eniten hyötyville. Liikuntaneuvonnalla tuetaan, ohjataan ja kannustetaan yksilöitä ja ryhmiä liikunnalliseen elämäntapaan, joka edistää hyvinvointia, terveyttä, elämänlaatua ja oppimista.

Perusopetusikäisten liikuntaneuvonnalla tarkoitetaan terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen ammattilaisen antamaa yksilöllistä ohjausta liikunnalliseen elämäntapaan. Liikuntaneuvonta tarkoittaa moniammatillista ja eri sektoreilla toimivien terveyden, hyvinvoinnin ja sosiaali- ja kasvatustieteiden yhteistyötä, jossa toimijoiden roolit ja sovitut käytännöt on kuvattu, jokainen tietää tehtävänsä ja vastuunsa ja kaikilla on yhteinen päämäärä. Liikuntaneuvonta voidaan järjestää esimerkiksi siten, että liikuntaneuvoja on mukana koulupäivän arjessa.

Kehittämisyhteistyöllä tuetaan liikuntaneuvonnan palvelupolkujen rakentamista perusopetusikäisille (esim. Move!-prosessien kuvaaminen ja kehittäminen). Liikuntaneuvonnan palvelupolku rakentuu usean osapuolen yhteistyönä ja tavoitteena on, että oppilas saa tukea liikunnallisen elämäntavan omaksumiseen. Laadukkaana liikuntaneuvonnan palvelupolun rakentumisen edellytys on, että palvelun koordinaatiosta ja vastuista on sovittu. Toimenpiteissä kiinnitetään huomiota liian vähän liikkuvien oppilaiden tunnistamiseen ja tavoittamiseen, liikunnallisen elämäntavan sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävien elintapojen lisäämiseen sekä fyysisen toimintakyvyn tukemiseen. Tavoitteena tulee olla hankkeiden toimenpiteiden vakiinnuttaminen.

Liikuntaneuvontaan ohjautumisen reitit voivat olla moninaiset: Move!-mittausten perusteella, opiskeluhuollosta, kouluterveydenhuollosta tai nuorisopalveluista. Liikuntaneuvontaa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmämuotoisena toimintana.

Tavoitteet ja toimenpiteet

Kehittämisyhteistyön tavoitteena on

- edistää liikunnallisen toimintakulttuurin vahvistumista ja vakiintumista perusopetuksessa
- lisätä perusopetusikäisten fyysistä aktiivisuutta ja liikuntaa ja/tai
- tukea Move!-prosessin liikuntaneuvonnan kehittämistä perusopetusikäisille.

Erityisesti toivotaan painotettavan yläkoululaisten ja vähemmän liikkuvien koululaisten kohderyhmiä.

Liikkuva koulu -toimenpiteet voivat kohdistua esimerkiksi henkilöstön ja oppilaiden osaamisen kehittämiseen ja asenteiden muuttamiseen, fyysisen aktiivisuuden lisäämiseen (mukaan lukien fyysisesti rasittava liikunta) oppitunneilla, välitunneilla ja koulupäivän aikana sekä koulun ulko- ja sisäolosuhteiden muuttamiseen fyysistä aktiivisuutta tukevimmiksi. Toiminnan toteutuksessa on keskeistä oppilaiden hyvinvoinnin, osallisuuden, oppimisen ja opiskelun edistäminen. (Ks. [Liikkuva koulu - työkalut oppilaskyselyihin](#)[Linkki toiselle sivustolle](#)).

Hankkeen toimenpiteinä voidaan esimerkiksi rakentaa ja toteuttaa liikuntaneuvonnan palvelupolku, jossa Move!-mittausten jatkoitoimenä annetaan liikuntaneuvontaa ja -tukea sitä tarvitseville lapsille ja nuorille. Liikuntaneuvontaa voidaan kehittämissankkeessa antaa myös muille kuin Move!-mittausten kohderyhmänä olevien vuosiluokkien lapsille ja nuorille.

Vaikuttavan toiminnan aikaansaamiseksi tulee toteuttaa useita toimenpiteitä ja integroida toiminta osaksi koulun ja oppilaiden arkea. Hankkeessa voidaan mallintaa aiempia hyviä käytäntöjä sekä kehittää uusia toimintamalleja.

Tavoitteiden toteuttamisessa tulee liikuntalain (390/2015) mukaisesti olla lähtökohtana sukupuolten tasa-arvo ja yhdenvertaisuus. Hankkeissa tulee kiinnittää erityistä huomiota toiminnan esteettömyyteen, saavutettavuuteen ja soveltavan liikunnan mahdollisuuksiin. Lisäksi erityistä huomiota tulee kiinnittää tyttöjen fyysisen aktiivisuuden lisäämiseen, koska se on tutkimusten mukaan kaikissa ikäryhmissä poikia alhaisempaa. Hakemuksessa tulee kuvata, miten hankkeen toiminnalla ja odotettavissa olevilla tuloksilla edistetään koululaisten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Kunta koordinoi hanketta kehittämällä toimintaa tukevia rakenteita, toimintatapoja ja yhteistyötä yli koulu-, sektori- ja hallintorajojen. Jokainen hanke voi kehittää aktiivista toimintakulttuuria omalla tavallaan, organisaation omien tarpeiden ja toiveiden pohjalta. Hankkeiden tavoitteena on pysyvät, rakenteelliset muutokset, jotka lisäävät koulupäivien liikunnallisuutta.

Hakijoita pyydetään kuvaamaan hakemuksessaan Liikkuva koulu -toimintansa koordinaatio- ja ohjausjärjestelmät. Koordinaatioon ja ohjaukseen liittyvät 1) Liikkuva koulu -ohjausryhmä, 2) kunnan Liikkuva koulu -vastuuhenkilö tai -henkilöt ja 3) koulukohtainen Liikkuva koulu -vastuuhenkilö tai vastuutiimi. Suunnitelmassa tulee kuvata myös näiden tahojen tehtävät ja työnjako.

Move!-prosessin toteutuksessa on keskeistä koordinaatio moniammatillisesti ja poikkihallinnollisesti (esim. kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyö). Liikuntaneuvonnan hankkeissa hakijoita pyydetään kuvaamaan olemassa oleva Move!-prosessi kunnassa ja sen suunnitellut kehittämistoimet liikuntaneuvonnan osalta.

Sivistys- ja hyvinvointipalveluiden hankehakemuksen kokonaiskustannukset ovat 15.500,00 euroa, johon haetaan avustusta 9.300,00 euroa.

Päätösehdotus	Sivistys- ja hyvinvointilautakunta merkitsee Suomi liikkeelle -ohjelman Liikkuva koulu ja Move!-kehittämisyavustuksen hankehakemuksen tiedokseen.
Päätös	Merkittiin tiedoksi.